

KỸ NĂNG PHÂN TÍCH THEO CÂY VẤN ĐỀ

TRONG PHÂN TÍCH CHÍNH SÁCH CÔNG

Kỹ năng phân tích cây vấn đề là một công cụ rất phổ biến để phân tích một vấn đề chính sách mà một cộng đồng dân cư hay xã hội đang hoặc sẽ đối mặt. Kỹ năng này giúp xác định các cấp độ nguyên nhân gây ra vấn đề đó, để các nhà phân tích xác định được những nguyên nhân nào là cốt lõi (gốc), từ đó xác định mục tiêu và cách thức để giải quyết vấn đề. Chính vì thế, công cụ này được sử dụng vào ba mục đích khác nhau: (1) Phân tích nguyên nhân của vấn đề chính sách; (2) Xác định mục tiêu giải quyết vấn đề; (3) Xác định các phương án giải quyết vấn đề để đạt mục tiêu.

a) Phân tích vấn đề chính sách công

- Mục đích của phân tích vấn đề chính sách công.
 - + Hiểu các vấn đề mà con người gặp phải trong một cộng đồng hoặc một bối cảnh cụ thể.
 - + Hiểu được mối quan hệ giữa những vấn đề cần xác định.
 - + Hiểu được mối quan hệ giữa nguyên nhân và kết quả của các vấn đề khác nhau.
- Cách thức sử dụng cây vấn đề để phân tích vấn đề:
 - + Bước 1: Viết ra vấn đề chính sách;
 - + Bước 2: Xác định nguyên nhân trực tiếp của vấn đề đó, hay còn gọi là nguyên nhân ở cấp độ 1;
 - + Bước 3: Xác định nguyên nhân của nguyên nhân (nguyên nhân ở cấp độ 2).

Ở đây cần lưu ý rằng, con người suy nghĩ một cách tự nhiên về nguyên nhân và kết quả, nghĩa là nếu x xảy ra, thì y sẽ xảy ra. Tuy nhiên, những con người khác nhau giải thích nguyên nhân gây ra vấn đề cũng khác nhau, nhưng có thể các nguyên nhân đó đều là những nhân tố - tức là các nguyên nhân của một kết quả nào đó. Vì vậy, cần phải xác định đâu là nguyên nhân chính yếu và đâu là nguyên nhân thứ yếu.

+ Bước 4: Lặp lại trình tự trên cho đến khi không xác định được nguyên nhân nào nữa thì dừng lại.

+ Bước 5: Hoàn thành mối liên hệ giữa nguyên nhân và kết quả, trong đó:

•Bổ sung thêm các nguyên nhân nếu thấy cần để hoàn thành lôgic nguyên nhân và kết quả;

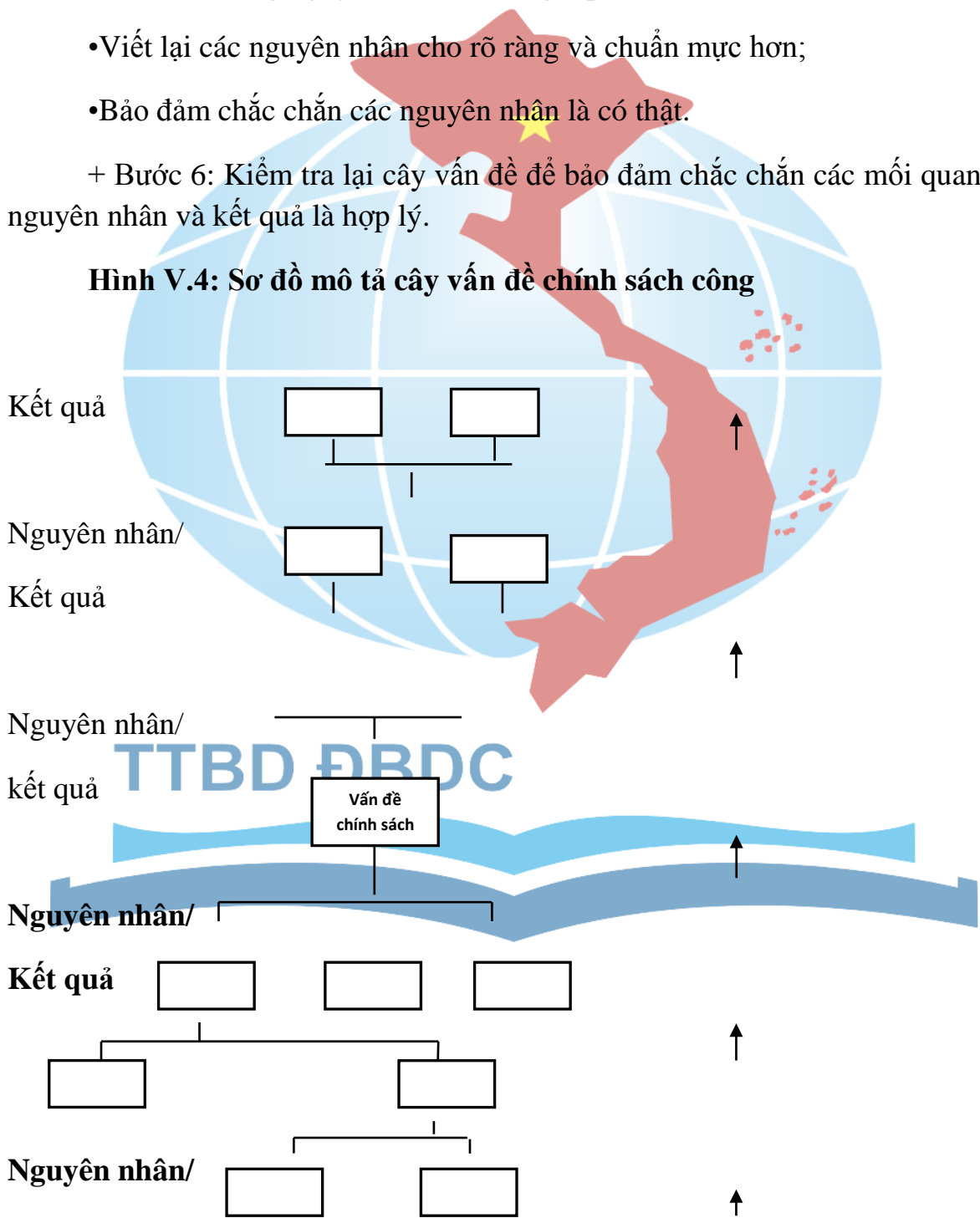
•Loại bỏ những nguyên nhân bị trùng lặp;

•Viết lại các nguyên nhân cho rõ ràng và chuẩn mực hơn;

•Bảo đảm chắc chắn các nguyên nhân là có thật.

+ Bước 6: Kiểm tra lại cây vấn đề để bảo đảm chắc chắn các mối quan hệ nguyên nhân và kết quả là hợp lý.

Hình V.4: Sơ đồ mô tả cây vấn đề chính sách công



- Một số điểm cần lưu ý khi thiết lập cây vấn đề:

+ Không có một cây vấn đề “hoàn hảo” hoặc “chính xác” tuyệt đối, vì vậy nên xem bước này như là một cách thức quan trọng để phân tích các vấn đề và mối quan hệ giữa chúng. Điều này sẽ giúp nhà phân tích nhận thức được sự phức tạp và mối tương quan của các vấn đề chính sách.

+ Điều quan trọng là nhà phân tích phát triển được sự hiểu biết chung về các vấn đề và các mối quan hệ giữa chúng.

+ Một cây vấn đề càng có ý nghĩa khi nó càng đầy đủ, phù hợp với thông tin thực tiễn mà nhà phân tích sử dụng để xây dựng nó. Nếu nhà phân tích có ít thông tin thì chỉ có thể tạo ra một cây vấn đề cằn cỗi.

+ Nhà phân tích sẽ được thêm nhiều kinh nghiệm về những vấn đề chính sách công khi tham gia vào bước này.

b) Phân tích các mục tiêu chính sách công

-Mục đích phân tích mục tiêu:

+ Để xác định nội hàm của những giá trị mong muốn được cải thiện.

+ Để chỉ ra mối quan hệ giữa mục tiêu và phương tiện thực hiện, đồng thời là quan hệ giữa các điều kiện cho việc cải thiện những mong muốn này.

-Sử dụng cây mục tiêu để phân tích.

Thiết lập một cây mục tiêu để mô tả sự sắp xếp các giá trị mong muốn cải thiện tiềm năng liên quan đến nhu cầu cuộc sống của người dân. Trong nhiều trường hợp, cần một hệ thống giải pháp mới để có thể đạt các mục tiêu chính sách. Đồng thời, cây mục tiêu cũng cho phép nhà phân tích thấy được mối quan hệ giữa các mục tiêu khác nhau.

+ Bước 1: Viết lại tất cả mong muốn hay nhu cầu thiết yếu trong cây mục tiêu theo những điều kiện có thể có, bao gồm cả mong muốn dưới dạng các kết quả đầu ra. Nhà phân tích tiến hành nội dung này theo trật tự từ trên xuống dưới trong mô hình cây mục tiêu.

+ Bước 2: Viết lại mục tiêu chính yếu dưới dạng là những kết quả đầu ra.

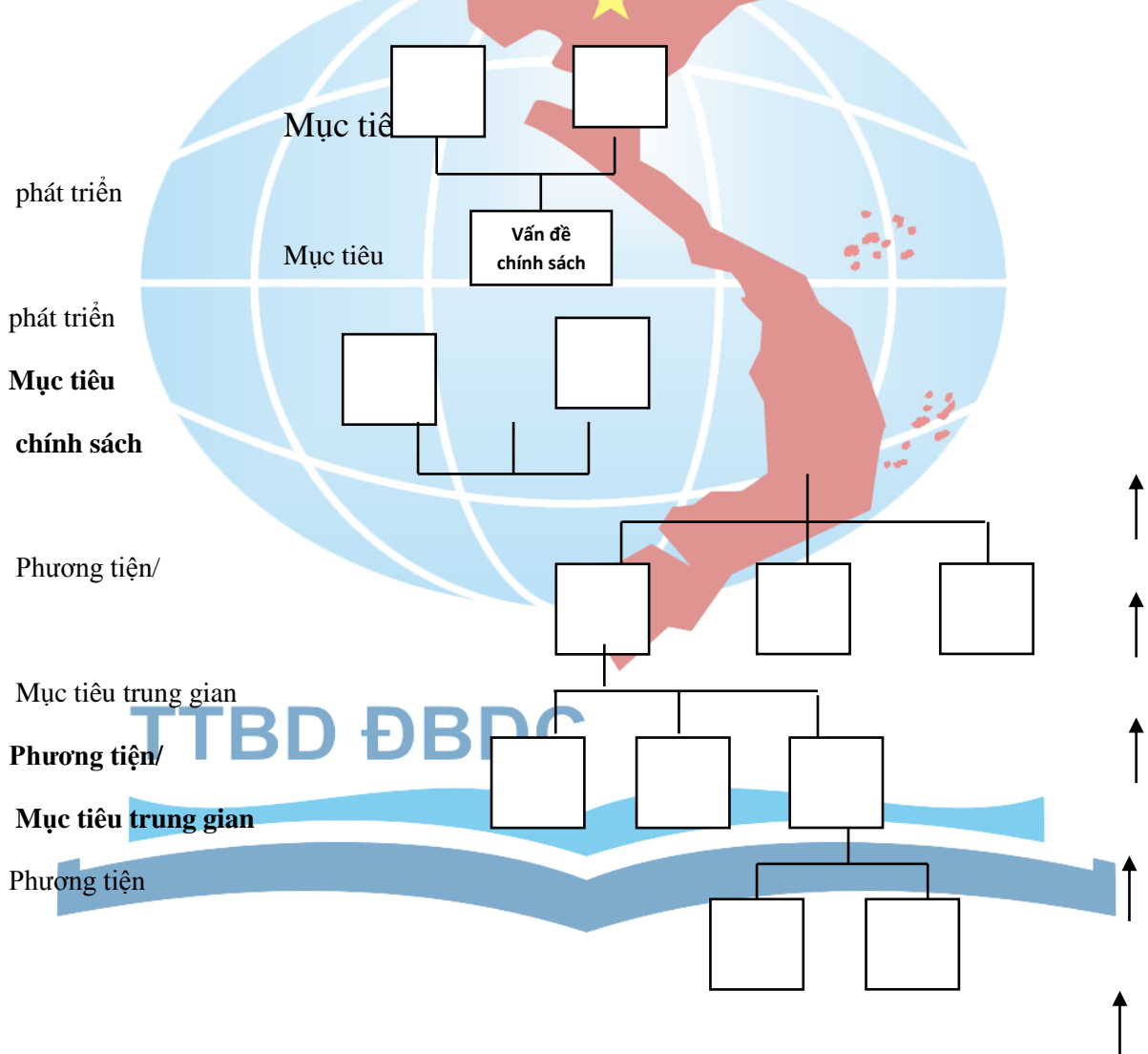
+ Bước 3: Kiểm tra lại các mục tiêu và viết lại chúng cho phù hợp với yêu cầu thực tế. Thực chất, đây là một sự nhắc lại trong quá trình chỉnh sửa mục tiêu

và kiểm tra các ý tưởng. Việc này giúp các nhà phân tích hiểu rõ hơn về bản chất của những giá trị mong muốn để phát triển.

+ Bước 4: Bổ sung thêm hoặc loại đi những mục tiêu để bảo đảm tính lôgích giữa mục đích và phương tiện thực hiện. Cách xem xét ở đây được thực hiện từ dưới lên, dọc theo tính lôgích giữa mục tiêu và phương tiện.

+ Bước 5: Vẽ những đường liên hệ để thấy được mối quan hệ giữa mục tiêu và phương tiện. Cây mục tiêu trông khá giống cây vấn đề, nhưng ở cây này chỉ hướng tới các kết quả đầu ra có thể có (xem Hình 5).

Hình 5: Sơ đồ mô tả cây mục tiêu chính sách



c) Thiết lập phương án chính sách

-Mục đích:

+ Nhằm xác định các phương án khác nhau đang tác động lên tập hợp các vấn đề đã xác định để có được những giá trị mong muốn.

Lưu ý rằng, một giải pháp can thiệp không thể giải quyết tất cả các vấn đề một lần, vì vậy nhà phân tích phải đưa ra hệ thống các giải pháp để nhà hoạch định chính sách công lựa chọn.

+ Để xem xét về tính khả thi của từng phương án (hoặc chiến lược).

+ Nhằm lựa chọn một phương án (hoặc chiến lược) thích hợp và có được sự đồng thuận.

-Cách thức tiến hành:

+ Bước 1: Nghiên cứu tập hợp các mục tiêu trong cây mục tiêu.

+ Bước 2: Xác định “các nấc thang quan hệ giữa mục tiêu và phương tiện” khác nhau được thể hiện trong cây mục tiêu. Những nấc thang quan hệ này là những phương án thực hiện mục tiêu. Có thể có sự trùng lặp giữa các thành tố của các phương án khác nhau.

+ Bước 3: Loại ra những phương án mà: (1) Không thực tế; (2) Không trong phạm vi chức năng giải quyết; (3) Đang bị cản trở bởi những quan điểm chính trị.

+ Bước 4: Lựa chọn một số phương án ưu việt và tiến hành phân tích từng phương án (xem sơ đồ minh họa dưới đây).



TTBD ĐBDC